

YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE GÜVENCESİ • 1. HAFTA

Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Öğrenci Katılımı

Ders İzlenesi ve Yükseköğretime Giriş

Dr. Öğr. Üyesi Hakan SİPAHİ • İİBF • İşletme Bölümü

Ders Akışı

01

Dersin kimliği, öğrenme çıktıları ve dönem işleyişi

25 dk

02

Kalite Pusulası yöntemi ve Kalite Günlüğü uygulaması

15 dk

03

Yükseköğretim kavramı, işlevleri ve üniversite fikri

20 dk

04

Paydaşlar, Türkiye'de sistemin kuşbakışı ve kavram sözlüğü

20 dk

05

Neden kalite konuşuyoruz? İlk günlük sorusu ve kapanış

10 dk

01

Dersin Kimliğı ve İşleyişı

Bu bölümde dersin ne olduğunu, neyi amaçladığını, nasıl yürütüleceğini ve dönem sonunda sizden nelerin bekleneceğini netleştiriyoruz.

Ders Kimlik Bilgileri

Alan	Bilgi
Dersin adı	Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Öğrenci Katılımı
İngilizce adı	Quality Assurance in Higher Education and Student Engagement
Üst birim / bölüm	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi · İşletme
Yarıyıl	Güz
T+U saat	2+0
AKTS kredisi	2
Dersin seviyesi	Lisans
Dersin türü	Seçmeli (Ortak Seçmeli Ders)
Ön koşul	Yok
Öğretim dili	Türkçe
Koordinatör / öğretim üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Hakan SİPAHİ
Öğretim yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, tartışma, örnek olay, grup çalışması

Dersin Amacı ve Kısa İçeriği

Amaç. Öğrencilere yükseköğretimde kalite güvencesinin temel kavramlarını, ulusal ve uluslararası kalite süreçlerini tanıtmak ve bu süreçlerde öğrenci katılımının önemini kavratmaktır.

Hedeflenen davranış. Öğrencilerin eğitim kalitesine yönelik farkındalık geliştirmeleri ve kalite süreçlerine aktif katılım sağlamaları hedeflenir. Yani bu ders yalnızca bilgi aktarmayı değil, bir tutum kazandırmayı amaçlar.

Kısa içerik. Yükseköğretim sistemlerinin yapısı, kalite kavramı ve kalite güvencesi yaklaşımları, iç ve dış değerlendirme süreçleri, akreditasyon mekanizmaları, Bologna Süreci, EHEA, ESG, YÖKAK uygulamaları, öğrenci katılımının rolü, öğrenci temsilciliği ve geri bildirim mekanizmaları.

Yöntem. Anlatım, soru-cevap, tartışma, örnek olay analizi ve grup çalışması birlikte kullanılır. Ders haftada iki saat teorik olarak yürütülür; uygulama saati yoktur, ancak ders içi etkinlikler süreklidir.

Konumu. Ders lisans düzeyinde ortak seçmeli bir derstir; ön koşulu yoktur ve her bölümden öğrenciye açıktır. Bu çeşitlilik, tartışmaların zenginliği açısından bilinçli bir tercihtir.

Dönem Sonunda Neleri Yapabileceksiniz?

A

Açıklamak, Uygulamak ve Çözümlmek

ÖÇ-1 • Yükseköğretimde kalite güvencesinin temel kavramlarını ve ilkelerini kendi ifadelerinizle açıklayabilme.

ÖÇ-2 • Avrupa Standartları ve Yönergeleri (ESG) ile YÖKAK ölçütlerini somut bir yükseköğretim durumuna uygulayabilme.

ÖÇ-3 • İç ve dış kalite güvencesi süreçlerini ulusal ve uluslararası çerçeveler açısından karşılaştırabilme.

B

Değerlendirmek ve Üretmek

ÖÇ-4 • Kalite süreçlerinde öğrenci katılımı mekanizmalarının etkililiğini kanıta dayalı ölçütlerle değerlendirebilme.

ÖÇ-5 • Kendi eğitim deneyiminizden hareketle kalite geliştirmeye yönelik gerekçeli bir öneri seti oluşturabilme.

Not • ÖÇ-5 dönem boyunca tutulan Kalite Günlüğü ile adım adım inşa edilir.

Öğrenme Çıktıları Hangi Haftada Kazanılır?

Çıktı	Ne yapabileceksiniz?	Hangi haftalarda	Sınavda karşılığı
ÖÇ-1	Kalite güvencesinin temel kavramlarını ve ilkelerini açıklama	1, 2, 3, 4	Tanım ve ilke soruları
ÖÇ-2	ESG ve YÖKAK ölçütlerini somut bir duruma uygulama	7, 9, 11	Uygulama sorusu
ÖÇ-3	İç ve dış süreçleri ulusal ve uluslararası çerçevelerle karşılaştırma	5, 6, 10	Karşılaştırma soruları
ÖÇ-4	Öğrenci katılımı mekanizmalarının etkililiğini kanıtla değerlendirme	12, 13, 14	Değerlendirme sorusu
ÖÇ-5	Kalite geliştirmeye yönelik gerekçeli bir öneri seti oluşturma	15 ve dönem boyu · Kalite Günlüğü	Açık uçlu değerlendirme

Not: Eşleme, çıktının ağırlıklı olarak işlendiği haftaları gösterir; çıktılar dönemin bütününde pekiştirilir.

Haftalık Ders Akışı: 1–8. Haftalar

Hafta	Konu	Kaynak / İlgili Bölüm
1	Ders izlencesi, yükseköğretime giriş	Ders notu, Bölüm 1
2	Yükseköğretimin tarihsel gelişimi, üniversite kavramı ve misyonu	Ders notu, Bölüm 1
3	Yükseköğretim sistemleri: Türkiye ve dünya örnekleri, karşılaştırmalı analiz	Ders notu, Bölüm 2
4	Kalite kavramı: Kalite nedir? Yükseköğretimde kalitenin boyutları	ESG 2015; Ders notu
5	Kalite güvencesi yaklaşımları: iç kalite güvencesi ve dış kalite güvencesi	ESG 2015; YÖKAK
6	Bologna Süreci ve Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA)	EHEA kaynakları
7	Avrupa Standartları ve Yönergeleri (ESG): temel ilkeler ve standartlar	ESG 2015
8	ARA SINAV	—

Not: Ara sınav sekizinci haftada yapılır; ilk yedi haftanın konuları sınavın kapsamını oluşturur.

Haftalık Ders Akışı: 9–16. Haftalar

Hafta	Konu	Kaynak / İlgili Bölüm
9	Türkiye'de kalite güvencesi: YÖKAK'ın yapısı, görevleri ve süreci	YÖKAK mevzuatı
10	Akreditasyon: kavram, türler ve Türkiye'deki akreditasyon kuruluşları	Ders notu, Bölüm 4
11	Kurumsal değerlendirme ve özdeğerlendirme raporları	YÖKAK kılavuzları
12	Öğrenci katılımının kalite süreçlerindeki rolü	ESG 2015; Ders notu
13	Öğrenci temsilciliği, öğrenci konseyleri ve geri bildirim mekanizmaları	Ders notu, Bölüm 4
14	İyi uygulama örnekleri: ulusal ve uluslararası öğrenci katılımı deneyimleri	Makale ve raporlar
15	Genel değerlendirme: kalite kültürü ve öğrencinin değişen rolü	Tüm kaynaklar
16	YARIYIL SONU SINAVI	—

Not: Sınav tarihleri akademik takvim çerçevesinde belirlenir ve ders içinde duyurulur.

Dönemin Dört Durağı

1

Zemin

1–3. haftalar.
Yükseköğretim kavramı,
tarihsel gelişim ve
sistemlerin
karşılaştırılması. Ortak dilin
kurulduğu bölüm.

2

Kavram

4–5. haftalar. Kalite nedir,
yükseköğretimde hangi
boyutları vardır; iç ve dış
kalite güvencesi ayrımı.

3

Çerçeve

6, 7 ve 9. haftalar. Bologna
Süreci, EHEA, ESG ve
Türkiye'de YÖKAK.
Kuralların nereden
geldiğinin izi sürülür.

4

Katılım

10–15. haftalar.
Akreditasyon,
özdeğerlendirme, öğrenci
katılımı, temsilcilik ve kalite
kültürü.

Dört durak birbirinin üzerine kurulur: kavramı bilmeden çerçeveyi, çerçeveyi bilmeden katılımı tartışmak mümkün değildir.

Kalite Pusulası: Her Bölümde Dört İstasyon

1

KEŞFET

Teori. Tanım, çerçeve, tablo ve şemalarla kavramın kendisi ele alınır. Sınav sorularının çekirdeği buradan çıkar.

2

GÖZLEMLE

Sahada Kalite. Kavramın kendi fakültenizdeki, kendi dersinizdeki somut karşılığı aranır. Soyut olan görünür hâle gelir.

3

UYGULA

Etkinlik. Tartışma sorusu, ikili çalışma, mini vaka ya da beş dakikalık yazma görevi. Yönergesi slaytta açıkça yazılıdır.

4

YANSIT

Kalite Günlüğü. Haftanın bir sorusuna kendi deneyiminizden yanıt yazarsınız. Dönem boyunca biriken kişisel kayıttır.

Rozetlerde istasyon adını göreceksiniz: bir slaydın hangi istasyonda olduğunuzu söylemesi, ne tür bir dikkat beklendiğini de söyler.

Pusulayı Ders İçinde Kullanmak

Rozet neyi söyler? Her slaydın sol üstündeki küçük etiket, o anda hangi istasyonda olduğumuzu bildirir: KEŞFET, GÖZLEMLE, UYGULA ya da YANSIT.

Neden dört istasyon? Kalite güvencesi yalnızca ezberlenecek bir mevzuat değil; gözlemlenecek, denenecek ve üzerine düşünülecek bir pratiktir. Dört istasyon bu dört dikkat biçimini ayırır.

Döngü kapanır. Bir bölümde öğrendiğiniz kavram, aynı bölümde kampüste aranır, sınıf içinde denenir ve günlükte kayda geçer.

Sizden beklenen. KEŞFET slaytlarında not alın; GÖZLEMLE slaytlarında örnek arayın; UYGULA slaytlarında konuşun; YANSIT slaytlarında yazın.

Dönem Boyu Süren Bireysel Yansıtma Pratiği

Nedir? Her hafta size bir soru verilir; o soruya kendi eğitim deneyiminizden yola çıkarak kısa bir yanıt yazarsınız. Yanıtlar tek bir defterde ya da tek bir dosyada birikir.

Neden? ÖÇ-5, kendi eğitim deneyiminizden hareketle kalite geliştirmeye yönelik gerekçeli bir öneri seti oluşturmanızı ister. Bu yetkinlik tek bir sınav gecesinde kazanılmaz; haftalık küçük kayıtlarla birikir.

Nasıl? Her giriş için beş ile on cümle yeterlidir. Genel yargı yerine somut gözlem yazın: hangi ders, hangi hafta, ne oldu, ne beklerdiniz.

Biçim. Kâğıt defter, not uygulaması ya da tek bir metin dosyası; seçim sizindir. Önemli olan girişlerin tarihli ve sıralı olmasıdır.

Değerlendirme. Günlük not verilerek değerlendirilmez. Ancak sınavların açık uçlu sorularında günlüğünüzde biriken örnekler doğrudan işinize yarar.

Gizlilik. Günlük sizindir; paylaşmak zorunda değilsiniz. Ders içinde yalnızca gönüllü olanlardan örnek istenir.

Ölçme ve Değerlendirme Sistemi

Ölçüt	Sayısı	Katkı Yüzdesi	Açıklama
Ara sınav	1	%40	Sekizinci haftada; 1-7. hafta konularını kapsar
Yarıyıl sonu sınavı	1	%60	On altıncı haftada; dönemin tamamını kapsar
Yıl içinin başarıya oranı	—	%50	Ara sınavın genel başarı notundaki payı
Finalin başarıya oranı	—	%50	Yarıyıl sonu sınavının genel başarı notundaki payı
Kalite Günlüğü	14 giriş	Not dışı	Değerlendirmeye girmez; sınav sorularının hazırlık zeminidir

Kaynak: Ders Tanıtım Formu, Değerlendirme Sistemi tablosu. Sınav tarihleri akademik takvim çerçevesinde duyurulur.

Akademik Dürüstlük ve Derse Katılım

A

Akademik Dürüstlük

Sınav ve yazılı çalışmalarda kendi cümlelerinizi kullanmanız esastır.

Başkasına ait metin, veri ve görseller kaynak gösterilerek kullanılır.

Kaynak gösterilmeden yapılan alıntı intihal sayılır.

Yapay zekâ araçlarından yararlanıldıysa bu durum açıkça belirtilir.

İhlaller ilgili mevzuat çerçevesinde işlem görür.

B

Derse Devam ve Katılım

Devam yükümlülüğü ilgili yönetmelik çerçevesinde uygulanır.

Ders tartışma ve örnek olayla yürüdüğü için katılım öğrenmenin ana aracıdır.

Haftalık okumaların derse gelmeden önce yapılması beklenir.

Kalite Günlüğü girişlerinin haftası içinde yazılması önerilir.

Mazeret gerektiren durumların en kısa sürede bildirilmesi beklenir.

İletişim Kuralları ve Yanıt Süresi

E-posta: hakan.sipahi@giresun.edu.tr

Ders dışı iletişiminizi e-posta yoluyla kurmanız beklenir.

E-postalarınız 2 iş günü içinde yanıtlanmaya çalışılır; hafta sonu ve resmî tatiller bu süreye dâhil değildir.

Konu satırına ders adını ve konuyu yazın: “Kalite Güvencesi — Ara sınav kapsamı hakkında”.

İletinize adınızı, soyadınızı, bölümünüzü ve öğrenci numaranızı ekleyin.

Resmî bir hitap kullanın ve isteğinizi tek bir paragrafta netleştirin.

Yanıtı sınıfın tamamını ilgilendiren soruları ders saatinde sormanız daha verimlidir; aynı soruyu çoğu zaman birden fazla kişi merak eder.

Görüşme saatleri ve oda bilgisi dönem başında duyurulur.

Beklenti Kartı: İlk Ders Etkinliği

OLAY

Süre: 8 dakika. Bireysel yazma (4 dk) + ikili paylaşım (4 dk).

Yönerge. Bir kâğıdın üstüne adınızı ve bölümünüzü yazın. Kâğıdı ikiye bölün. Sol tarafa “Bu dersten beklediğim üç şey”, sağ tarafa “Bu derste yapmak istemediğim üç şey” başlıklarını atın ve her başlığın altına üçer madde yazın.

Ardından. Yanınızdaki arkadaşınızla kâğıtları değiş tokuş edin. Onun listesinde sizinkiyle örtüşen bir maddeyi işaretleyin ve neden örtüştüğünü bir cümleyle söyleyin.

Toplama. Kâğıtlar ders sonunda toplanır. Öne çıkan beklentiler dördüncü haftada “kalitenin boyutları” konusu işlenirken sınıfa geri getirilir: beklentileriniz aslında birer kalite ölçütüdür.

TARTIŞMA SORULARI

1

Beklentileriniz arasında hangisi ölçülebilir, hangisi yalnızca hissedilebilir?

2

“Yapmak istemediğim” listeniz, aslında hangi kalite sorununa işaret ediyor?

3

Bu beklentilerin karşılanıp karşılanmadığını dönem sonunda nasıl anlarız?

02

Yükseköğretim: Kavram ve İşlevler

Kalite güvencesini konuşabilmek için önce neyin kalitesinden söz ettiğimizi tanımlamamız gerekir. Bu bölümde yükseköğretimin ne olduğunu ve ne için var olduğunu ele alıyoruz.

Yükseköğretim Nedir?

TANIM

Yükseköğretim, ortaöğretime dayalı; en az iki yıllık bir programı kapsayan, yüksek düzeyde bilgi, beceri ve araştırma yetkinliği kazandırmayı amaçlayan eğitim kademesidir. Türkiye'de 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu çerçevesinde düzenlenir.

Ayırt Edici Nitelikleri

Zorunlu değil, tercihe dayalıdır; giriş bir seçim süreciyle olur.

Bilgi yalnızca aktarılmaz, aynı zamanda üretilir.

Öğrenci yetişkindir; öğrenmenin sorumluluğu paylaşılır.

Programlar bir dereceyle (ön lisans, lisans, lisansüstü) sonuçlanır.

Akademik özerklik ve özgürlük, işleyişin kurucu ilkelerindendir.

ANAHTAR NOKTALAR

Anahtar Noktalar

Kademe değil, ekosistem.

Derece kazandırır.

Araştırma üretir.

Topluma hesap verir.

Uluslararası tanınırlık arar.

Kalitesi ölçülebilir.

Üniversitenin Dört Temel İşlevi

1

Eğitim-Öğretim

Öğrenciye bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırma. Programlar, dersler, öğrenme çıktıları ve ölçme-değerlendirme bu işlevin araçlarıdır.

2

Araştırma

Yeni bilgi üretme ve var olan bilgiyi sınama. Yayın, proje, tez ve laboratuvar çalışmaları bu işlevin görünen yüzüdür.

3

Topluma Hizmet

Üretilen bilgiyi toplumun sorunlarına taşıma. Sürekli eğitim, danışmanlık, kamu politikalarına katkı ve gönüllülük çalışmaları.

4

Yönetişim

Kaynakların, süreçlerin ve karar mekanizmalarının şeffaf biçimde yürütülmesi. Kalite güvencesi büyük ölçüde bu işlevin içinde yer alır.

Kalite güvencesi bu dört işlevin tümüne bakar; yalnızca sınıf içinde olup bitene değil.

Yükseköğretim Kime, Ne Kazandırır?

Bireysel getiri. Mesleki yetkinlik, eleştirel düşünme alışkanlığı, uzmanlık alanına ait bir dil ve daha geniş bir kariyer alanı. Bunlar diplomanın kendisinden değil, süreçten doğar.

Toplumsal getiri. Nitelikli insan gücü, bilimsel bilgi üretimi, kültürel birikimin aktarımı ve kamusal tartışmanın niteliğinin yükselmesi.

Ekonomik getiri. İş gücünün niteliğinin artması, yenilik kapasitesinin gelişmesi ve bölgesel kalkınmaya katkı. Üniversite bulunduğu şehrin ekonomisinin de bir parçasıdır.

Kurumsal getiri. Kurum kendi mezunları üzerinden itibar kazanır; itibar ise yeni öğrenci, yeni akademisyen ve yeni iş birliği demektir.

Buradan çıkan soru. Bu getiriler kendiliğinden oluşmaz. Hangi koşullarda oluşur, oluşup oluşmadığını nasıl anlarız? Kalite güvencesi tam olarak bu iki sorunun sistemleşmiş hâlidir.

Üniversite Fikrinin İki Klasik Geleneği

A

Araştırma Üniversitesi

Humboldt geleneği; 19. yüzyıl Almanya'sında biçimlenmiştir.

Merkezde araştırma ile öğretimin birliği vardır.

Öğrenci, bilgiyi tüketen değil üretime katılan taraftır.

Lisansüstü eğitim ve laboratuvar kültürü öne çıkar.

Kalite göstergeleri araştırma çıktılarına ağırlık verir.

B

Liberal Eğitim Üniversitesi

Newman geleneği; 19. yüzyıl İngiltere'sinde biçimlenmiştir.

Merkezde geniş, bütünlüklü bir zihin terbiyesi vardır.

Amaç meslek kazandırmaktan önce düşünme biçimi kazandırmaktır.

Öğrenci-öğretim üyesi ilişkisi ve topluluk hayatı önemlidir.

Kalite göstergeleri öğrenme deneyimine ağırlık verir.

“Üniversite Ne İşe Yarar?”

OLAY

Süre: 10 dakika. Dört kişilik gruplar hâlinde tartışma (6 dk) + sınıfa aktarım (4 dk).

Durum. Bir üniversitenin senatosu, gelecek beş yılın önceliğini belirlemek için toplanmıştır. Masada üç öneri vardır. Birincisi kaynakların araştırma altyapısına aktarılmasını, ikincisi öğrenci başına düşen öğretim üyesi sayısının artırılmasını, üçüncüsü ise mezunların istihdam edilebilirliğini artıracak sertifika programlarının açılmasını savunuyor.

Kısıt. Üç öneriyi aynı anda karşılayacak kaynak yok. Grubunuz tek bir önceliği seçmek ve gerekçesini iki cümleyle savunmak zorunda.

Beklenen çıktı. Grubunuzun seçtiği öncelik, aslında “kaliteli üniversite” tanımınızın kendisidir. Aktarımda bunu açıkça söyleyin.

TARTIŞMA SORULARI

1

Seçtiğiniz öncelik hangi paydaşın beklentisini merkeze alıyor?

2

Vazgeçtiğiniz iki önerinin bedelini kim öder?

3

Bu kararın doğru olup olmadığını beş yıl sonra nasıl ölçerdiniz?

03

Paydaşlar ve Sistemin Kuşbakışı

Kalite tek bir aktörün içi değildir. Bu bölümde yükseköğretimin paydaşlarını, Türkiye'deki kurumsal yapıyı ve dönem boyunca kullanacağımız ortak kavramları tanıyoruz.

Yükseköğretimin Paydaş Haritası

Paydaş	Kalite Sürecindeki Rolü	Kaliteden Beklentisi
Öğrenci	Geri bildirim verir, temsilci seçer, kurullarda yer alır	Öğrenme ortamının ve kazanımların iyileşmesi
Akademik personel	Programı tasarlar, öğretir, ölçme-değerlendirmeyi kurgular	Akademik özgürlük ve işleyen destek süreçleri
İdari personel	Kayıt, danışmanlık, kütüphane ve destek hizmetlerini yürütür	Tanımlı süreç ve yeterli kaynak
Kurum yönetimi	Kalite politikasını belirler, iç kalite güvencesini kurar	Kurumsal itibar ve sürdürülebilir gelişim
YÖK ve YÖKAK	Düzenleme yapar ve dış değerlendirme yürütür	Sistem genelinde asgari standart ve şeffaflık
İşveren ve toplum	Mezun yetkinliğine ilişkin geri bildirim üretir	İş dünyasının ihtiyacına karşılık gelen mezun

Not: Kalite güvencesi sistemleri, bu paydaşların her birinden gelen geri bildirimini kurumsal karara dönüştürmeyi amaçlar.

Türkiye Yükseköğretiminin Yapı Taşları

Yasal zemin. Sistemin çerçevesi 1981 tarihli 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile çizilmiştir. Kurumların kuruluşu, işleyişi ve denetimi bu kanuna dayanır.

YÖK. Yükseköğretim Kurulu; planlama, koordinasyon ve düzenleme işlevini yürütür. Kontenjanlar, program açma ölçütleri ve yönetmelikler bu düzeyde belirlenir.

Üniversiteler. Devlet ve vakıf üniversiteleri olarak iki türde bulunur; fakülte, enstitü, yüksekokul ve meslek yüksekokullarından oluşur. Güncel kurum sayısı YÖK istatistiklerinden izlenir.

YÖKAK. Yükseköğretim Kalite Kurulu; dış değerlendirme ve akreditasyon süreçlerini yürüten, idari ve mali özerkliğe sahip kurumdur. Sekizinci haftanın konusudur.

Diğer aktörler. ÖSYM sınav ve yerleştirmeyi, Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) akademik koordinasyonu, alan bazlı akreditasyon kuruluşları ise program düzeyinde değerlendirmeyi üstlenir.

Öğrenci. Öğrenci konseyleri ve temsilcilik mekanizmaları aracılığıyla bu yapının içinde tanımlı bir yere sahiptir. On üçüncü haftanın konusudur.

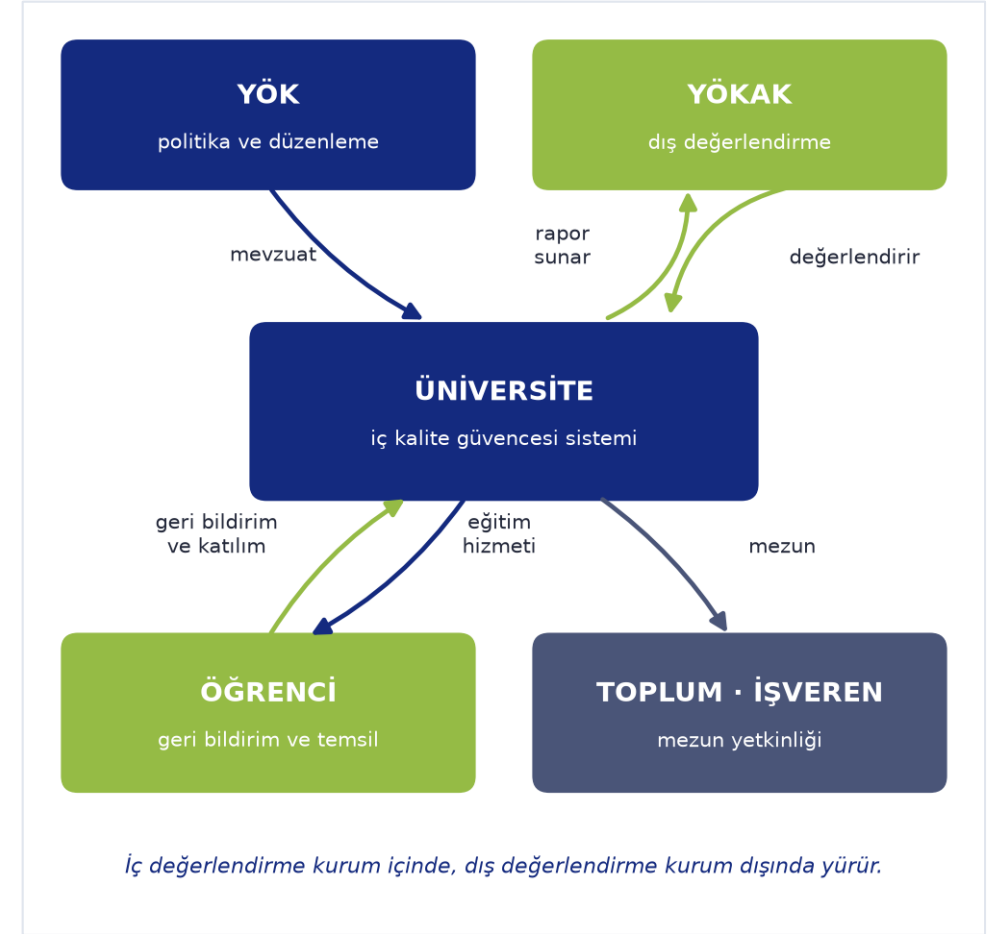
YÖK, Üniversite ve YÖKAK Nasıl İlişkilendirir?

Düzenleme eksen. YÖK, sistemin genel çerçevesini mevzuatla belirler; üniversite bu çerçeve içinde kendi eğitim ve araştırma faaliyetini yürütür.

İç kalite güvencesi. Üniversite, kendi süreçlerini kendi ölçütleriyle izler ve özdeğerlendirme raporlarıyla belgeler. Bu, kurumun içinden yürüyen halkadır.

Dış kalite güvencesi. YÖKAK, kurumun bu iç sistemini dışarıdan değerlendirir ve kurumsal geri bildirim raporu üretir. Bu, kurumun dışından yürüyen halkadır.

Öğrencinin yeri. Öğrenci hem eğitim hizmetinin muhatabı hem de her iki halkaya veri sağlayan taraftır: ders değerlendirme anketleri, temsilcilik ve saha ziyaretlerindeki görüşmeler.

Yükseköğretimde Temel Kavramlar: Dereceler ve Krediler

Kavram	Ne anlama gelir?	Nerede karşınıza çıkar?
Ön lisans	İki yıllık, meslek yüksekokullarında yürütülen düzey	Yatay/dikey geçiş kararlarında
Lisans	Genellikle dört yıllık ilk yükseköğretim derecesi	Şu an kayıtlı olduğunuz düzey
Yüksek lisans	Lisans sonrası uzmanlaşma düzeyi; tezli ve tezsiz türleri var	Mezuniyet sonrası planlarınızda
Doktora	Özgün araştırma üretmeyi hedefleyen en üst akademik düzey	Akademik kariyer yolunda
AKTS	Öğrenci iş yüküne dayalı Avrupa kredi transfer ve biriktirme sistemi	Transkript ve Erasmus denkliğinde
Diploma Eki	Diplomayı tanımlayan, uluslararası formatta açıklayıcı belge	Yurt dışı başvurularında

Not: AKTS'de kredi, ders saatinden değil öğrenci iş yükünden hesaplanır; bu ders 2 AKTS ve toplam 60 saatlik iş yükü öngörür.

Yükseköğretimde Temel Kavramlar: Program ve Kalite Dili

Kavram	Ne anlama gelir?	Nerede karşınıza çıkar?
Öğrenme çıktısı	Dersi tamamlayan öğrencinin ne bilip ne yapabileceğinin ifadesi	İzlenedeki ÖÇ maddelerinde
Program / müfredat	Bir dereceye götüren derslerin bütünlüklü tasarımı	Ders seçim döneminde
TYYÇ	Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi; düzeylerin ortak tanımı	Program çıktılarının eşlenmesinde
Kalite güvencesi	Eğitimin belirlenen standartları karşıladığını gösteren sistem	Dersin tamamında
İç değerlendirme	Kurumun kendini, kendi ölçütleriyle değerlendirmesi	Özdeğerlendirme raporlarında
Dış değerlendirme	Kurumun bağımsız bir kurul tarafından değerlendirilmesi	YÖKAK kurumsal ziyaretlerinde
Akreditasyon	Bir programın belirli standartları karşıladığının onaylanması	Bölüm tanıtımlarında

Not: Bu sözlük dönem boyunca genişleyecek; her yeni kavram işlendiği haftada tanımıyla birlikte verilir.

İzlenceyi Bir Kalite Belgesi Gibi Okumak

OLAY

Durum. Bugün elinizde bu dersin izlencesi var. Aynı dönemde aldığınız başka derslerin de izlenceleri var. Çoğu öğrenci izlenceye yalnızca sınav tarihini bulmak için bakar.

Oysa. İzlençe, bir kurumun kalite iddiasını yazılı hâle getirdiği en küçük belgedir. Öğrenme çıktıları neyin vaat edildiğini, değerlendirme sistemi bu vaadin nasıl sınanacağını, haftalık akış ise vaadin hangi sırayla yerine getirileceğini gösterir.

Bakılacak yerler. Öğrenme çıktıları ölçülebilir fiillerle mi yazılmış? Değerlendirme araçları bu çıktıları gerçekten sınıyor mu? Kaynaklar erişilebilir mi? İş yükü tablosu gerçekçi mi?

Bağlantı. Aynı soruları on birinci haftada kurum ölçeğinde soracağız; özdeğerlendirme raporu, izlencenin kurum büyüklüğündeki hâlidir.

TARTIŞMA SORULARI

1

Bu dönem aldığınız derslerin kaçının izlencesini baştan sona okudunuz?

2

Bir izlencede eksik olduğunda en çok sorun yaratan bilgi hangisidir?

3

İzlencedeki vaat ile dersin gerçekleşmesi arasındaki farkı kim izlemeli?

Kampüs Gözlem Görevi: Kalitenin İzini Sürmek

Görev. Gelecek derse kadar kendi fakültenizde dolaşın ve eğitim kalitesine dair üç somut iz kaydedin: biri iyi işlediğini düşündüğünüz, biri aksadığını düşündüğünüz, biri de kimin sorumluluğunda olduğunu bilmediğiniz bir durum olsun.

Nereye bakılır? Derslik ve laboratuvar donanımı, kütüphane erişimi, danışmanlık saatleri, duyuru panoları, öğrenci bilgi sistemi, engelli erişimi, temizlik ve güvenlik, kulüp alanları.

Nasıl kaydedilir? Her iz için tek cümlelik bir gözlem yazın; yargı değil olgu yazmaya çalışın. “Kütüphane kötü” değil, “Kütüphanede grup çalışma odası bulunmuyor” gibi.

Neden? Kalite güvencesinin ilk adımı kanıttır. Kanıt, yargıdan önce gelen gözlemdir. Dördüncü haftada bu gözlemleri “kalitenin boyutları” çerçevesine yerleştireceğiz.

Paylaşım. Gelecek hafta dersin açılışında gönüllü olanlardan birer iz dinlenecek; paylaşım zorunlu değildir.

04

Neden Kalite Konuşuyoruz?

Yükseköğretimin ne olduğunu tanımladık. Şimdi bu alanda neden bir kalite güvencesi sistemine ihtiyaç duyulduğunu ve öğrencinin bu sistemdeki yerini ele alıyoruz.

Kalite: Tek Bir Tanımı Olmayan Kavram

TANIM

Kalite, tek bir tanıma indirgenemez; kime sorduğunuza göre değişir. Bu ders kaliteyi bir “not” olarak değil, vaat edilenin gerçekleştiğini kanıtla gösterebilme kapasitesi olarak ele alır.

Kalitenin Farklı Okumaları

Mükemmellik olarak kalite: en iyi olanı ölçüt alma.

Amaca uygunluk olarak kalite: vaat edilenin yerine gelmesi.

Dönüştürücülük olarak kalite: öğrencide yarattığı değişim.

Hesap verebilirlik olarak kalite: kaynağın karşılığını gösterme.

Sürekli iyileşme olarak kalite: bugünü dünden ileri taşıma.

ANAHTAR NOKTALAR

Neden Şimdi?

Öğrenci sayısı arttı.

Programlar çeşitlendi.

Hareketlilik yaygınlaştı.

Diplomanın tanınması gerekiyor.

Kamu kaynağı hesap istiyor.

Öğrenci artık taraf.

Kalite Güvencesi Neyi Vaat Eder, Neyi Etmez?

A

Vaat Ettiği

Süreçlerin tanımlı, izlenebilir ve belgelenebilir olmasını.

Vaat edilen öğrenme çıktılarının sınanmasını.

Paydaş geri bildiriminin toplanıp karara dönüşmesini.

Sorunların kişisel şikâyet değil, sistemsel bulgu sayılmasını.

İyileşmenin belgeye dayalı olarak gösterilebilmesini.

B

Vaat Etmediği

Her kurumun aynı düzeyde ya da aynı biçimde olmasını.

Kalitenin tek bir sayıya indirgenebilmesini.

Belge üretmenin tek başına iyileşme sağlamasını.

Kaynak sorunlarının kendiliğinden çözülmesini.

Öğrenci katılmadan da sistemin işleyebilmesini.

Kalitenin Çalışma Mantığı: PUKÖ Döngüsü

1

Planla

Ne yapılacağı, hangi ölçütle başarılı sayılacağı ve hangi kanıtın toplanacağı önceden yazılır. İzlenenin öğrenme çıktıları bu adımdır.

2

Uygula

Plan hayata geçirilir: dersler işlenir, hizmetler sunulur, süreçler yürütülür. Planla arasındaki fark bu adımda ortaya çıkar.

3

Kontrol Et

Sonuç ölçülür ve kanıtla karşılaştırılır. Anketler, sınav sonuçları, mezun izleme ve özdeğerlendirme raporları bu adımın araçlarıdır.

4

Önlem Al

Fark nereden kaynaklanıyorsa oraya müdahale edilir ve döngü yeniden başlar. Kalite kültürü, bu adımın alışkanlığa dönüşmesidir.

Döngünün en sık kırıldığı yer dördüncü adımdır: ölçen çok, ölçtüğüyle bir şey değiştiren azdır.

Öğrenci Neden Kalite Güvencesinin Öznesidir?

Tek tanık odur. Bir dersin nasıl işlendiğini, danışmanlığın işleyip işlemediğini, laboratuvarın yeterli olup olmadığını baştan sona deneyimleyen tek paydaş öğrencidir.

Avrupa çerçevesi böyle kurgular. ESG 2015, öğrenci merkezli öğrenme ile öğrencinin kalite güvencesi süreçlerine katılımını temel ilkeler arasında sayar. Yedinci haftada ayrıntısına gireceğiz.

Katılım biçimleri. Ders değerlendirme anketleri, öğrenci temsilcilikleri, öğrenci konseyleri, kurul ve komisyon üyelikleri, dış değerlendirme ziyaretlerindeki görüşmeler.

Nesne ile özne farkı. Öğrenci yalnızca hakkında veri toplanan taraf olduğunda nesnedir; verinin nasıl yorumlanacağına ve neyin değişeceğine dair söz sahibi olduğunda öznedir.

Bu dersin iddiası. Katılım bir hak olduğu kadar öğrenilebilir bir beceridir. Neyi, kime, hangi kanıtla söyleyeceğinizi bilmek katılımın kendisidir.

İki Bölüm, İki Geri Bildirim Kültürü

OLAY

A Bölümü. Dönem sonunda ders değerlendirme anketi uygulanır. Sonuçlar bölüm başkanlığına iletilir ve dosyalanır. Öğrenciler sonuçları hiç görmez; ertesi dönem aynı anket yeniden uygulanır.

B Bölümü. Aynı anket uygulanır. Ek olarak, dönem ortasında her sınıfın temsilcisi bölüm kuruluna davet edilir. Anketten ve görüşmeden çıkan üç başlık seçilir, ne yapılacağı yazılır ve gelecek dönemin ilk dersinde “geçen dönem şunu söylediniz, şunu değiştirdik” diye sınıfa aktarılır.

Görev. İkili çalışın. İki bölümde de aynı araç kullanılıyor. Buna rağmen ortaya çıkan farkı üç maddede yazın (5 dakika).

TARTIŞMA SORULARI

1

Aynı anket neden iki bölümde farklı sonuç üretiyor?

2

B bölümündeki hangi adım döngüyü kapatıyor?

3

Kendi bölümünüz hangisine daha yakın? Kanıtınız ne?

Kampüste Kalitenin Görünen ve Görünmeyen İzleri

A

Görünen İzler

Dersliklerin, laboratuvarların ve kütüphanenin donanımı

Ders programının ve sınav takviminin zamanında ilan edilmesi

Öğrenci bilgi sisteminin çalışması ve erişilebilirliği

Engelli erişimi ve fiziksel ulaşılabilirlik düzenlemeleri

Panolarda ve web sitesinde duyuruların güncelliği

B

Görünmeyen İzler

İzlencedeki vaadin ders içinde gerçekleşip gerçekleşmemesi

Anketlerin sonuçlarının bir karara dönüşüp dönüşmemesi

Danışmanlık görüşmelerinin gerçekten yapılıp yapılmaması

Temsilcinin kurulda söz alıp alamaması

Şikâyetin kaydedilip izlenmesi ya da sözde kalması

05

Kalite Günlüğü ve Dönem Projeksiyonu

Haftayı, dönem boyunca sürececek kişisel yansıtma pratiğini başlatarak kapatıyoruz. İlk soruyu bu hafta yazıyorsunuz.

Bir Günlük Girişinin Dört Adımı

1

Gözlem

Ne oldu? Tarih, ders ya da birim adı ve olayın kendisi. Yargı değil olgu yazılır; “kötüydü” değil, “ne olduğu” yazılır.

2

Ölçüt

Neye göre iyi ya da kötü? Hangi beklentiyi ölçüt aldınız? Ölçütü adlandırmak, öznel izlenimi tartışılabilir bir iddiaya çevirir.

3

Kanıt

İddianızı ne destekliyor? İzence maddesi, duyuru, kendi notunuz, başka öğrencilerin de aynı şeyi söylemesi.

4

Öneri

Ne değişse durum iyileşirdi? Öneri somut ve muhatabı belli olmalı: kim, ne zaman, ne yapmalı?

Bu dört adım, on birinci haftada göreceğimiz özdeğerlendirme raporlarının da mantığıdır: bulgu, ölçüt, kanıt, iyileştirme.

Kalite Günlüğü — Bu Haftanın Sorusu

Soru. Sana göre “kaliteli üniversite eğitimi” nedir? Üç ölçüt yaz.

Yazım yönergesi. Her ölçütü tek bir cümleyle ifade edin. Ardından her ölçütün altına bir cümle daha ekleyin: “Bu ölçütün karşılandığını şuradan anlarım...”. Böylece ölçütünüz bir gözlem noktasına bağlanır.

Uzunluk ve süre. Yaklaşık 150–200 kelime; 15–20 dakikalık bir çalışma. Günlüğün ilk sayfasına tarih atarak yazın.

Bir uyarı. “İyi hocalar olmalı” gibi genel ifadeler yerine, o iyiliğin neyden anlaşıldığını yazmaya çalışın. Ölçüt, hissedileni sınanabilir hâle getiren cümledir.

Ne olacak? Yazdığınız üç ölçütü dördüncü haftada literatürdeki kalite boyutlarıyla, on beşinci haftada ise dönem başındaki hâliyle karşılaştıracamız. Bu yüzden ilk girişi saklayın.

Gönüllü paylaşım. Gelecek hafta isteyen bir ölçütünü sınıfla paylaşabilir; paylaşım zorunlu değildir ve notlandırılmaz.

Hangi Haftada Hangi İstasyon Ağır Basar?

Hafta	Konu Odağı	Ağırlıklı İstasyon	Kalite Günlüğü Sorusu
1	İzlen ve yükseköğretime giriş	KEŞFET · YANSIT	Kaliteli üniversite eğitimi nedir? Üç ölçüt yazın.
2-3	Tarihsel gelişim ve sistemler	KEŞFET	Her hafta ders sonunda duyurulur
4-5	Kalite kavramı, iç ve dış güvence	KEŞFET · GÖZLEMLE	Her hafta ders sonunda duyurulur
6-7 ve 9	Bologna, ESG ve YÖKAK	KEŞFET · UYGULA	Her hafta ders sonunda duyurulur
10-11	Akreditasyon ve özdeğerlendirme	GÖZLEMLE · UYGULA	Her hafta ders sonunda duyurulur
12-14	Öğrenci katılımı ve iyi uygulamalar	UYGULA · YANSIT	Her hafta ders sonunda duyurulur
15	Kalite kültürü ve genel değerlendirme	YANSIT	Günlüğün bütününe bakan kapanış sorusu

Gelecek Haftaya Nasıl Gelmeli?

Konu. Yükseköğretimin tarihsel gelişimi, üniversite kavramı ve misyonu. Ortaçağ üniversitelerinden bugünkü kitlesel yükseköğretime uzanan çizgiyi izleyeceğiz.

Okuma. Ders notu, Bölüm 1. Ders sayfasından erişime açılacaktır.

Getirilecek. Kampüs gözlem görevinizin üç izi ve Kalite Günlüğü'nün ilk girişi. İkisi de kısa; ancak yazılı olmaları önemlidir.

Düşünülecek soru. Bugün bildiğimiz anlamda üniversite ne zaman ve hangi ihtiyaçtan doğdu? Bu ihtiyaç bugün hâlâ aynı mı?

Hatırlatma. Beklenti kartlarınız toplandı; öne çıkan başlıklar dördüncü haftada sınıfa geri getirilecek.

Duyuru. Ders materyallerinin paylaşılacağı platform ve görüşme saatleri gelecek hafta duyurulur.

Haftanın Üç Çıkarımı

01

Önce neyin kalitesi

Kalite güvencesini konuşmak için önce yükseköğretimin dört işlevini ve paydaşlarını tanımak gerekir.

02

Kalite bir kapasitedir

Kalite bir not değil; vaat edilenin gerçekleştiğini kanıtla gösterebilme kapasitesidir.

03

Öğrenci öznedir

Öğrenci, süreci baştan sona deneyimleyen tek paydaştır; katılım hem bir hak hem öğrenilebilir bir beceridir.

Bu hafta çerçeveyi kurduk; gelecek hafta üniversite kavramının tarihsel gelişimini izleyerek bugünkü yapının nereden geldiğini göreceğiz.

Ders Kaynakları

TEMEL KAYNAKLAR

Ders Notu

Sipahi, H. Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Öğrenci Katılımı (Ders Notu). Giresun Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü.

Bu Haftanın Bölümü

Ders notu, Bölüm 1: Yükseköğretim kavramı, işlevleri ve Türkiye'de sistemin genel yapısı.

EK / ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKLAR

Diğer Kaynaklar

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG 2015).

YÖKAK. Kurumsal Dış Değerlendirme Kılavuzu.

Bologna Process Implementation Report (son basım).

ENQA, ESU, EUA ve EURASHE ortak yayınları.

Mevzuat

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu.

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN

TEŞEKKÜRLER

Gelecek hafta: Yükseköğretimin Tarihsel Gelişimi, Üniversite Kavramı ve Misyonu

hakan.sipahi@giresun.edu.tr · İİBF · İşletme Bölümü

**GİRESUN
ÜNİVERSİTESİ**